

ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τι παρέχουν οι διαδραστικοί πίνακες σε μαθήματα λόγου; Πώς θα μπορούσαν να οργανώσουν την διδασκαλία γλωσσικών μαθημάτων γύρω από κείμενα, με τρόπο καλύτερο από τα βιβλία; Μια πρακτική απάντηση σε αυτό είναι η διδασκαλία της ιστορίας. Πέρα από αυτό; Μήπως θα μπορούσα να οργανώσω ένα μάθημα λογοτεχνίας με διαδραστικό πίνακα και σε ποια βάση; Ήδη έχουμε υπόψη μας πάρα πολλά «σενάρια» μαθημάτων με χρήση ΤΠΕ στα φιλολογικά μαθήματα. Ο διαδραστικός πίνακας αποτελεί κατά κάποιον τρόπο την μετεξέλιξή τους, θα έλεγα καλύτερα ότι είναι μαυροπίνακας συν ΤΠΕ. Αν και στη σημερινή παρουσίαση επικεντρώνομαι στη διδασκαλία ιστορίας Γυμνασίου είναι εύκολη η αναγωγή και ο συσχετισμός στο αντίστοιχο μάθημα του Λυκείου αλλά και η επέκταση σε άλλα μαθήματα.

Η διαφορά χρήσης του διαδραστικού πίνακα είναι ότι ο πίνακας παραμένει πίνακας : ένα είδος «προχωρημένου», υβριδικού ίσως, πίνακα αφού π.χ. μπορώ να προβάλλω από το έτοιμο υλικό μου το ποίημα του Ελύτη που διδάσκω από το βιβλίο μαζί με άλλα ποιήματά του που θα επεξεργάζεται η τάξη και ταυτόχρονα να σημειώσω πάνω σε αυτά κοινή χρήση λέξεων ή μοτίβων, να τονίσω κλπ. Σε σχέση με τη χρήση ενός λογισμικού που προβάλλεται απλά με ένα λάπτοπ και έναν προτζέκτορα το πλεονέκτημα είναι η παράλληλη χρήση και άλλων στοιχείων π.χ. για την ιστορία, χάρτη, ηλεκτρονικού υλικού, σχολικού βιβλίου, σχεδιαγράμματος του μαθήματος, εργασιών των μαθητών (εννοείται όχι πάντα και όχι όλα τα παραπάνω ταυτόχρονα). Έτσι, για την ιστορία και πάλι, αποφεύγεται η απομάκρυνση από το βιβλίο που είναι πιθανή όταν χρησιμοποιείται μόνον το λογισμικό και η τάξη επικεντρώνεται σε αυτό χωρίς να ανατρέχει στο βιβλίο από το οποίο εντέλει θα εξεταστεί στο προσεχές μάθημα. Ο τελικός μου στόχος πάντοτε δεν είναι απλά ο εντυπωσιασμός και κατόπιν η παθητική καθήλωση του μαθητή αλλά η κινητοποίησή του με διάφορους τρόπους και η ενεργοποίησή του. Ο μαθητής θα κληθεί να χρησιμοποιήσει τον διαδραστικό πίνακα και ο ίδιος, να απομονώσει σημεία, να σημειώσει πάνω στο κείμενο, στην εικόνα ή στο χάρτη, δεν θα παρακολουθήσει απλώς.

Ο διαδραστικός πίνακας λοιπόν: Επιτρέπει την προσθήκη στο μάθημα κινούμενων γραφικών, βίντεο και μαγνητοφωνημένου ήχου. Αν δεν είναι απαραίτητη η χρήση διαδικτύου δεν χρειάζεται οι μαθητές να μεταφερθούν στο εργαστήριο πληροφορικής και να συγκεντρωθούν ανά δύο ή τρεις σε μια οθόνη διασπώντας, ενδεχομένως, την

ενότητα της τάξης. Επιτρέπει τον τονισμό των σημαντικότερων σημείων από τα προβαλλόμενα, καθώς και την αντιγραφή και εκτύπωση των γραφομένων. Παρέχει δυνατότητα για «σώσιμο» μαθημάτων με κύριο στόχο να χρησιμοποιηθούν σε ανταλλαγές σκέψεων και τρόπων διδασκαλίας μεταξύ διδασκόντων.

Κλείνοντας επισημαίνω ότι ο διαδραστικός πίνακας δεν επιλύει κάθε πρόβλημα της τάξης και δεν μπορεί να χρησιμοποιείται πάντοτε με τον ίδιο τρόπο ούτε και να υπερ-χρησιμοποιείται με κίνδυνο να «φορτώνει» τους μαθητές. Η λελογισμένη χρήση του όμως λύνει τα χέρια για πολλά ζητήματα και στα φιλολογικά μαθήματα.

Θέλω να τονίσω ότι ο στόχος μου είναι να δείξω πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένας διαδραστικός πίνακας από έναν φιλόλογο και όχι να δημιουργήσω ένα έτοιμο σενάριο μαθήματος. Έτσι, νομίζω, θα καταφανούν στην πράξη τα υπέρ και τα κατά και κυρίως θα γνωρίσουμε το νέο αυτό και ιδιαίτερα ενδιαφέρον εργαλείο.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Αρχικά πριν τις εφαρμογές θα ήθελα να τονίσω ότι δεν παραθέτω ολοκληρωμένα σενάρια διδασκαλίας αλλά παραδείγματα εφαρμογών του διαδραστικού πίνακα ως εργαλείου στη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων.

A. ΙΣΤΟΡΙΑ

1. ΤΟ ΙΣΛΑΜ

1. Από τη σελίδα του παιδαγωγικού ινστιτούτου προβάλλω τις αντίστοιχες σελίδες του διδακτικού εγχειριδίου. (σ. 26-29).

2. Από το centennia ή το «περιπλάνηση στον χωρο-χρόνο» προβάλλω τον χάρτη της αραβικής χερσονήσου για να κατατοπιστούν οι μαθητές για το χώρο.

3. Από τη σελίδα <http://www.alislam.org/quran/tafseer/?page=555®ion=GK> επιλέγω το εξώφυλλο της ελληνικής έκδοσης του Κορανίου και τις σελ. 54 (τζιχάντ η λέξη και από το www.wikipedia.com) 492, 555, 577, 658.

4. Από την ιστοσελίδα http://theologoi-kritis.sch.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=141:2009-02-19-22-09-05&catid=46:2008-12-20-10-12-52&Itemid=82 προβάλλω το ppt και οι μαθητές επισημαίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά του μουσουλμανισμού που αναφέρει και το βιβλίο τους.

5. Οι μαθητές χωρισμένοι σε δύο ομάδες μπορούν καταφεύγοντας στο διαδίκτυο να συνθέσουν από ένα ppt : η μια ομάδα με πληροφορίες για την επέκταση των Αράβων και το ισλάμ και η άλλη με εικόνες από το κοράνι, τον Μωάμεθ, τεμένη κλπ. (υπόδειγμα η εργασία που βρίσκεται στο <http://blogs.sch.gr/2gymsala/files/2009/03/islam.pdf>)

2. Η ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑ

1. Από τη σελίδα του παιδαγωγικού ινστιτούτου προβάλλω τις αντίστοιχες σελίδες του διδακτικού εγχειριδίου. (σ. 34-35). Ιδιαίτερα απομονώνω και μεταφέρω τις έννοιες-κλειδιά : εικονομαχία, ανεικονικές αντιλήψεις, εικονομάχοι, εικονόφιλοι, Ιωάννης Δαμασκηνός, τιμητική προσκύνηση, αναστήλωση εικόνων, απαγόρευση παράστασης θείων προσώπων, καταστροφή έργων τέχνης επιχειρώντας να τις ορίσω ανατρέχοντας σε σελίδες, αποθηκευμένο υλικό ή γράφοντας κείμενο.

2. Μοιράζω στους μαθητές φύλλο εργασίας με ερωτήσεις και διευθύνσεις του διαδικτύου και τους καλώ να βρουν οι ίδιοι τις ιστοσελίδες και να σημειώσουν τις απαντήσεις. Π.χ. Δίνοντας ως υλικό τις διευθύνσεις :

α) Ηλεκτρονικός κόμβος της Εγκυκλοπαίδειας Μείζονος Ελληνισμού <http://www2.egiklopedia.gr/imeportal/forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaID=4160> β) on-line λεξικά του κόμβου <http://www.komvos.edu.gr> αναθέτω σε δύο μαθητές να ανοίξουν τις σελίδες και να αναζητήσουν υλικό. Η τάξη συνολικά θα επιλέξει τα στοιχεία που θεωρεί ότι είναι χρήσιμα. Δίνονται στους μαθητές φύλλα εργασίας για να τα επεξεργαστούν σε ηλεκτρονικό περιβάλλον.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Να βρείτε τη σημασία των όρων "εικονομάχος", "εικονολάτρης" και "αναστήλωση" στο on-line λεξικό του κόμβου <http://www.komvos.edu.gr>

2. Ποιοι ήταν οι παράγοντες που οδήγησαν τους Ισαύρους στην απαγόρευση των εικόνων;

3. Ποιον παράγοντα θεωρείτε σημαντικότερο;

2. Από την ιστοσελίδα www.ime.gr/chronos επιλέγω την εικονομαχία και επιμένω στην τοποθέτησή της στην γραμμή του χρόνου. Αναγράφω στον πίνακα τις χρονολογίες που ορίζουν τις δύο φάσεις της εικονομαχίας.

3. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ : Από το www.wikipedia.com (ή εναλλακτικά από την ιστοσελίδα http://museduc.gr/docs/Istoria/B/03_KEFALAIIO_B.pdf ή από

www.vlioras.gr) προβάλλω τον ορισμό της εικονομαχίας και τον συγκρίνω με τον αντίστοιχο του βιβλίου συμπληρώνοντας. Από την παραπάνω ιστοσελίδα αντλώ υλικό και το προβάλλω. Επίσης πολύ χρήσιμο το διαδραστικό ppt από τη σελίδα <http://www.slideboom.com/presentations/236474/E%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AF%CE%B1>

4. Παράλληλα, παρακολουθώντας το σχολικό εγχειρίδιο είναι δυνατόν να χρησιμοποιώ τον πίνακα για την δημιουργία/προβολή διαγράμματος του μαθήματος, συμπύκνωσης των αιτίων ή των συνεπειών κλπ.

5. Προβάλλω παραθέματα-πηγές εκτός βιβλίου για επεξεργασία. Εκεί σημειώνω, σχολιάζω πάνω στο κείμενο κλπ. Αποσπώ τα δύο παραθέματα του βιβλίου τα μεταφέρω και τα συγκρίνουμε με τους μαθητές. Ένας μαθητής (ή μια ομάδα με έναν αρχηγό) αναλαμβάνει το ρόλο του εικονομάχου και ένας του εικονολάτρη επιχειρηματολογώντας αντίστοιχα.

6. Εξετάζω το μάθημα πέραν από την προφορική εξέταση με συμπλήρωση κενών από φύλλο εργασίας που προβάλλω στον πίνακα.

Φύλλο εργασίας:

1. Ποια τα χρονικά όρια της Α' Φάσης της Εικονομαχίας;
2. Ποιοι αυτοκράτορες εισήγαγαν την Εικονομαχία και ποια μέτρα πήραν;
3. Πώς έληξε η Α' Φάση;

Φύλλο εργασίας 2:

1. Ποια τα χρονικά όρια της Β' Φάσης;
2. Ποια πρόσωπα συνδέονται με αυτή τη Φάση και ποιες οι ενέργειές τους;
3. Πώς έληξε η Β' Φάση;

Έχω αναθέσει σε μαθητές την δημιουργία power point όπου θα εντοπίζονται και θα αποδίδονται σύντομα τα βασικά σημεία της εικονομαχίας. Με την προβολή του power point χρησιμοποιώ την απόκρυψη και ελέγχω αν η τάξη είναι ικανή να εντοπίσει π.χ. τον ορισμό της εικονομαχίας, το επόμενο αίτιο, ένα όνομα κλπ.

7. Είναι δυνατόν στο τέλος κάθε μαθήματος να διαθέτω πέντε λεπτά για την παρακολούθηση των επεισοδίων του «σήριαλ» «Θεόδωρος» από το www.fhw.gr/projects/theodoros

3. Η ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

1. Από τη σελίδα του παιδαγωγικού ινστιτούτου προβάλλω τις αντίστοιχες σελίδες του διδακτικού εγχειριδίου. (σ.15-19 : 17 η διακήρυξη)

2. Από το centennia, τον ιστορικό άτλαντα ή από το πρόγραμμα «Περιπλάνηση στον χρόνο-χώρο επιλέγω τον χάρτη, τη Γαλλία και το Παρίσι. Από το centennia έχω τη δυνατότητα να προβάλλω και το αντίστοιχο κείμενο πληροφοριακό για τη Γαλλική επανάσταση.

3. Ανοίγω τη σελίδα με τα στοιχεία και το κείμενο της διακήρυξης. Απομονώνω την εικόνα με το κείμενο, την αποσπώ, την μεταφέρω στην επιφάνεια του πίνακα και την μεγεθύνω για να δουν οι μαθητές το κείμενο στα γαλλικά, το φόντο κλπ και να σχολιάσουν. Χρησιμοποιώ το ζουμ και το στυλό με χρώμα για να τονίσω κάποιο σημείο.

4. Από την ιστοσελίδα <http://www.netschoolbook.gr/history2007/VIIfr-revolut.html> απομονώνω την αντίστοιχη εικόνα. Στη συνέχεια παραβάλλω την επιγραμματική διατύπωση της σελίδας με το εγχειρίδιο. Αν κρίνω ότι την τάξη διευκολύνει η ιστοσελίδα την μετατρέπω σε κείμενο word με στόχο να την διανείμω στους μαθητές. Επισκέπτομαι την ιστοσελίδα <http://rnc.library.cornell.edu/collections/frenchrev.html> για να δούμε εικόνες. Από το www.google.gr αναζητώ και προβάλλω τις εικόνες για τη Γαλλική επανάσταση, προβάλλω τις κυριότερες και τις σχολιάζω με τους μαθητές. Επίσης μεταφέρομαι στην σελίδα <http://chnm.gmu.edu/revolution/> όπου άλλες εικόνες και τραγούδια προβάλλονται.

B. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α ΛΥΚΕΙΟΥ

1. Από το you tube.com επιλέγω το κείμενό μου. Το προβάλλω και οι μαθητές το ακούνε και το βλέπουν να χρωματίζεται.
2. Ανοίγω παράλληλα τον χάρτη για να εντοπίσω γεωγραφικά το σημείο στο οποίο διαδραματίζονται τα γεγονότα, να κάνω συνδέσεις νοηματικές κλπ.
3. Από το διδακτικό εγχειρίδιο προβάλλω το αντίστοιχο απόσπασμα στον πίνακα. Χρησιμοποιώντας τον μαρκαδόρο τσεκάρω τις λέξεις που θέλω. Χωρίζω προτάσεις, υποδεικνύω μετοχές κλπ
4. Ανοίγω την μετάφραση παράλληλα με το αρχαίο κείμενο.
5. Ανοίγοντας το Word επιλέγω και αντιγράφω λέξεις που θέλω να επεξεργαστούν οι μαθητές γραμματικά.

6. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Β ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1. Προβάλλω το αποθηκευμένο ως εικόνα αδίδακτο κείμενο (ή το κείμενο που έχω επιλέξει και γράφει υπό την προϋπόθεση ότι οι τόνοι αναγνωρίζονται από το λογισμικό του διαδραστικού).
2. Χρησιμοποιώ τον μαρκαδόρο με τα χρώματα για να υπογραμμίσω ρήματα, υποκείμενα, αντικείμενα μετοχές κλπ. (καθένα με άλλο χρώμα).
3. Χρησιμοποιώ λεξικό, γραμματική κλπ τα οποία ανοίγω παράλληλα κατά τις ανάγκες του μαθήματος. (Ανοίγει ο μαθητής ο οποίος καλείται στον πίνακα για να συνεχίσει την επεξεργασία του κειμένου).

Αποδεικνύεται από την επαφή μου με τους διαδραστικούς πίνακες ότι είναι αποδοτικότερη η χρήση τους για τα αρχαία ελληνικά Λυκείου παρά για την ιστορία για την οποία το κύριο, νομίζω, όφελος είναι ο συνδυασμός βιβλίου-λογισμικού. Όμοια, στην Γλώσσα Λυκείου, για την διδασκαλία της περίληψης και κυρίως την διόρθωσή της η προβολή της περίληψης των μαθητών στον πίνακα και οι επισημάνσεις, οι διορθώσεις, τα σχόλια είναι ιδιαίτερα χρήσιμη.